

**ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ ЦЕНТР УКРАЇНИ

**ДЕПАРТАМЕНТ ЕКОЛОГІЇ ТА ТУРИЗМУ
ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК «ВИЖНИЦЬКИЙ»

**ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН І ЗДОРОВ'Я ЖИТЕЛІВ
МІСЬКИХ ЕКОСИСТЕМ
Горбуновські читання**

(м. Чернівці, 5-6 травня 2016 року)

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Чернівці

«Місто»

2016

БІОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМ БУКОВИНСЬКИХ КАРПАТ

В.В. Бендас

ВДНЗ України «Буковинський державний медичний Університет»

58003, Чернівці, вул. Буковинська, 74/3

Email: brada200@mail.ru

Abstract: Ecosystem – is an open thermodynamic functionally integrated system, which is exist in account of entrance of substances and energy from the external environment, self developing, self regulating and give to the external environment part of these substances and energy. In result of disturbance of integrity of ecosystem there appear preconditions, which can negatively influence on a health status of population that residents mountain area.

Лісові екосистеми – найважливіша складова біосфери. Збереження лісів, їх раціональне використання – необхідна умова життєзабезпечення людства на планеті Земля.

Екосистемою екологи називають природну єдність живих і мертвих елементів, у результаті взаємодії яких створюється стійка та тривка система, де відбувається кругообіг речовин і енергії між їх живими і неживими складовими частинами. Екосистеми зустрічаються в природі самих найрізноманітних розмірів. Вони можуть бути дуже великими і вкрай малими. Наприклад, озеро, лісовий масив (ялинові ліси Карпат) і пеньок, дерева в стадії перегнивання. Екосистема – це відкрита термодинамічна функціонально цілісна система, яка існує за рахунок надходження з навколишнього середовища речовин та енергії, самостійно розвивається, саморегулюється і віддає в оточуюче середовище частку цих речовин та енергії.

Ліси доцільно вивчати як макроекосистему і мікроекосистему, беручи за елементарну одиницю екосистем площу лісостану.

Загалом поняття «екосистеми» універсальне і загальнобіологічне. За М.А. Голубцем більш-менш повний обсяг поняття «екосистеми» повинен би включати в себе наступні характеристики:

а) природність. Природна, чи створена людиною функціональна система всієї сукупності живих істот, пов'язаних між собою трофічними та іншими зв'язками, які взаємодіють між собою таким чином, що потік енергії, який проходить через цю систему, сприяє створенню відповідної трофічної структури та харчових ланцюгів;

б) живучість. Підтримання видової різноманітності, біотичного кругообігу (речовинного обміну між живими і неживими компонентами, біоценозом і біотопом) та накопиченням вільної енергії;

в) термодинамічність. Це термодинамічно відкрита (джерело енергії – сонце знаходиться за межами екосистеми), взаємопов'язана із сусідніми екосистемами (між ними відбувається постійний міжекосистемний речовинно-енергетичний обмін), відносно стійка до зовнішніх забруднень, стабільна в

часі, самоорганізована і саморегульована (кібернетична), жива (біотична) система;

г) масштабність. Це будь-яких розмірів система, будова і рівень організованості якої забезпечується її тривалим самопідтриманням, матеріально-енергетичною трансформацією та біотичним кругообігом.

Функціонування штучних екосистем, як правило, вимушена підтримувати людина. Цим же автором досліджувались консорційні екосистеми ялини звичайної, яка росте в Буковинських Карпатах. Консорція відзначається всіма властивими для екологічних систем показниками, включаючи живі компоненти, середовище їх існування, кругообіг речовин і трансформацію енергії. За даними інших авторів, зі смерекою співживе до 50 видів ектомікоризних грибів, її насіння і бруньки поїдають смерековий шишкар і дятли, молоді рослини пошкоджують зайці і кролики, різні органи поїдають білка звичайна, мишовидні гризуни і полівки, олені, сарни і зубри. З нею трофічними зв'язками пов'язано близько 100 видів комах, серед яких багато шкідників насіння, шишок, коренів, бруньок, хвої, пагонів, кори, стовбурів.

Вплив факторів середовища на живі організми і рослинний покрив землі визначається самим життям, суттєвою ознакою та обов'язковою умовою якого є оновлення його складових частин у процесі органічного обміну з навколишнім середовищем. Для цього необхідно враховувати екологічні фактори природного середовища, які поділяються на три великі групи:

I. Абіотичні (неорганічна природа) *кліматичні*: світло, тепло, опади, вологість повітря, вітер, випаровування, вуглекислий газ, атмосферне електричне поле (блискавки.), *геологічні*: склад гірських порід, поверхневий стік, повені, землетруси, вулканічна діяльність, *едафічні*: волога в ґрунті, концентрація ґрунтового розчину, комплекс фізичних властивостей ґрунту, об'єм (потужність, лісова підстилка). II. Біотичні рослини, тварини. III. Антропогенні.

Висновок. Вплив людини на рослинний покрив і тваринний світ, виснаження природних ресурсів, руйнування ґрунтів, забруднення навколишнього середовища, надмірна експлуатація гірських лісів Карпат, зміна природного середовища, використання значних площ під забудову – все це створює передумови для порушення цілосності екосистеми.